

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ГАЗДОВАЊЕ ШУМАМА
„СРБИЈАШУМЕ“

**ПРАВИЛНИК
О ЗАШТИТИ ОД ПОЖАРА**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Управа противпожарне полиције
15 број 217 - 185 /2001
26.11.2001. године
Београд

ЈП "СРБИЈАШУМЕ"

БЕОГРАД - Булевар М. Пупина 113

ПРЕДМЕТ : Правилник о заштити од пожара и
Програм обуке радника из области заштите од пожара

ВЕЗА : Ваш допис број 4325 од .
10.07.2001. године

У вези вашег дописа којим сте од ове Управе тражили мишљење у погледу Правилника о заштити од пожара и Програма обуке радника из области заштите од пожара Ш "Србијашуме" из Београда, обавештавамо вас да су оба акта урађена у складу са одговарајућим одредбама Закона о заштити од пожара (Сл. гласник СРС", бр. 37/88).

Јавно предузеће
за газдовање шумама
"СРБИЈАШУМЕ"
Број: 17/2001-6

Датум: 16.03.2001 године
Нови Београд, Булевар Лењина 113

На основу члана 15. Закона о шумама, члана 36. Статута, члана 7. став 5. и члана 8. Закона о заштити од пожара, Управни одбор Јавног предузећа за газдовање шумама "Србијашуме", на седници одржаној дана 16.03. 2001. године, доноси

ПРАВИЛНИК О ЗАШТИТИ ОД ПОЖАРА

I ОПШТЕОДРЕДБЕ

Члан 1.

Правилником о заштити од пожара Јавног предузећа за газдовање шумама "Србијашуме" (у даљем тексту: Предузеће), прописују се мере заштите и мере унапређења и заштите државних шума од пожара и заштите објеката од пожара.

Члан 2.

Правилником о заштити од пожара (у даљем тексту: Правилник), утврђују се мере и послови у вези са спровсфењем и унапређењем заштите шума и објеката од пожара, и то:

- мере заштите шума од пожара;
- организација заштите шума од пожара;
- права, обавезе органа и радника и одговорност због непридржавања прописаних мера заштите шума од пожара;
- обука радника из области заштите шума од пожара;
- опрема и средства за гашење шумских пожара;
- поступак у случају појаве пожара;
- мере заштите објеката од пожара;
- организација надлежности, права, обавеза и одговорност органа и запослених у Предузећу у спровсфењу заштите од пожара;
- обука и провера знања радника из области заштите од пожара;
- поступак у вези са издавањем одобрења за извођење радова заваривања, резања и лемљења на привременим местима;
- поступак у случају избијања пожара и дужности запослених на гашењу пожара;

II МЕРЕ ЗАШТИТЕ ШУМА ОД ПОЖАРА

Члан 3.

Заштита шума од пожара обухвата скуп мера и активности нормативне, организационо-техничке, образовне, управне и друге природе, које се предузимају у циљу спречавања појаве, ширења и гашења пожара.

Члан 4.

Заштита шума од пожара организује се и спроводи у току године у складу са Законом о шумама, Законом о заштити од пожара, плановима заштите шума од пожара, Основама за газдовање шумама и одредбама овог правилника.

У пожарној сезони у периоду март-половина априла, јули-август, септембар-половина октобра, све мере и активности спроводе се према одговарајућем степену угрожености шума од пожара.

Члан 5.

У раду на заштити шума од пожара превентива има приоритетно место. По садржају, месту и начину извођења, превентива обухвата читав скуп мера и активности које треба да се реализују у различитим условима у простору и времену пре појаве шумског пожара.

Члан 6.

У циљу ефикасне заштите шума од пожара, у Јавном предузећу "Србијашуме" организују се:

1) Мере борбе против потенцијалних изазивача шумских пожара

Према статистичким подацима, у нашој земљи од укупног броја пожара, човек изазове преко 98%, најчешће из незнања, нехта или намерно. Да би се променило такво понашање код човека - изазивача пожара потребно је спровести пропагандне и васпитно-образовне мере:

- одржавање популарних предавања за становништво (свих доба узраста, од деце до одраслих) са циљем развијања сазнања и свести о шуми, њеном еколошком и привредном значају,
- објављивање пригодних чланака, прогласа и упозорења на појачану опасност од шумских пожара у средствима информисања (штампи, радију, телевизији и др.),
- приказивање филмова о шумским пожарима, као што су "Превентива" и "Нехатом до уништења",
- постављање знакова упозорења на опасност од појаве шумских пожара, знакова забране пушења и ложења отворене ватре у шумским комплексима. Знаци се постављају и обнављају пред почетак пожарне сезоне у шумама и то: на улазу у шуму, поред путева, у близини туристичких објеката који се налазе у шуми или њеној близини, поред излетишта, трим стаза, пикник зона и др.
- постављање пригодних плаката са маскотом "Пламенко" и са поруком "Заштитите шуме од пожара".

2) Мере у циљу спречавања изазивања шумских пожара

У критичним периодима појаве шумских пожара, путем чуварске службе, врши се контрола лица - потенцијалних изазивача пожара и то:

- пољопривредника који пале коров и биљни отпад на парцелама у близини шума,
- чобана који напасају стоку у близини шума,
- лица, власника викенд кућа које се налазе у шуми или њеној близини,
- власника депонија за одлагање и спаљивање смећа које се налазе у близини шуме,
- излетника који празнике и дане одмора проводе у шуми,

-
- купача на језерима, акумулацијама и рекама у близини шуме и
- других лица која брраве у шуми или у близини шуме.

Наведена лица морају бити упозорена на опасност појаве шумских пожара и редовно контролисана у периодима појачане опасности од појаве шумских пожара.

Према члану 67. Закона о шумама: "Забрањено је у шуми и на удаљености 200 метара од руба шуме подизати кречане, пољске циглане и друге објекте са отвореном ватром, као и ложење отворене ватре у шуми.

Изузетно од одредаба става 1. овог члана, лица која се из оправданих разлога задржавају у шуми (шумски радници, туристи и др.) могу да ложе отворену ватру у шуми само на одређеним и за то обезбеђеним местима, придржавајући се мера сигурности које прописује корисник шума."

3) Мере у циљу брзог откривања појаве шумских пожара

У критичним периодима појаве шумских пожара (има их три у току године; први је почетком пролећа у марту до половине априла, други је у летњем периоду од половине јула до краја августа и трећи у септембру до половине октобра), спроводе се следеће мере:

- уводи се дежурство (активно и пасивно) у Шумским управама и Шумским газдинствима. Дежурно лице води књигу дежурства (дневник о примљеним и послатим порукама, о свим активностима за време дежурства, почев од пријема поруке о појави шумског пожара, организације акције гашења пожара, тока гашења пожара, учесницима на гашењу пожара и др.),
- организује се осматрање шума у периодима док траје опасност од појаве пожара. Осматрање се врши са земље (са изграђених осматрачница, са највиших ката са земље, у покрету - патролама пешке или моторним возилима) и из ваздуха (у екстремним условима угрожености и код великих шумских комплекса четинарских култура може се организовати осматрање авионима и хеликоптерима),
- осматрачи треба да имају карту терена (који осматрају), двоглед, радио-станицу или друга средства везе и у сталној су вези са Шумском управом, односно Шумским газдинством.

Критични периоди појаве шумских пожара -могу одступати од напред наведених периода у зависности од стања горивог материјала и климатских услова.

4) Мере у циљу брзог гашења шумских пожара

- у критичним периодима појаве шумских пожара, директор Шумског газдинства, шеф Шумске управе или овлашћено лице за заштиту шума наређује приправност екипа за противпожарне интервенције, састављених од радника Шумске управе.
- екипа за противпожарне интервенције мора бити -обезбеђена моторним-теренским возилом, опремом за гашење шумских пожара (ручном) и по могућству одговарајућим средствима везе,
- у току радног времена, као и после радног времена и у дане викенда, екипа за противпожарне интервенције мора се налазити стационарирана на месту одакле ће брзо стићи до места шумског пожара,
- систем телефонских и радио-веза мора се одржавати у исправном стању,
- опрема и средства за гашење пожара мора бити у исправном

-

стању, распоређена по пожарним пунктовима који су видно обележени и о којима се води уредна евиденција,

- акумулације и водозахвати, који ће се користити при гашењу шумских пожара, морају се редовно чистити и одржавати, као и прилазни путеви за ватрогасне цистерне и моторна возила,
- путеви и друге шумске комуникације морају се чистити и одржавати како би био омогућен неометан пролаз моторним возилима, ватрогасним цистернама и другој механизацији која се користи у гашењу шумских пожара.

5) Мере у циљу спречавања појаве и ширења шумских пожара

- подизање мешовитих шума лишћара и четинара које су мање угрожене од шумских пожара у односу на чисте четинарске шуме,
- подизање биолошких противпожарних пруга у четинарима чије је намена да зауставе ширење пожара, омогуће пролазак људства и опреме и у случају потребе да се на њима формира линија одбране (биолошке противпожарне пруге подижу се садњом лишћарског дрвећа и жбуња које је отпорно на паљење и горење, при пошумљавању четинарима или се формирају при мелиорацији деградираних шума од изданака лишћарских врста),
- спровођење мера чишћења и неге култура четинара,
- успостављање шумског реда у шумама после сече и израде,
- изградња противпожарних пруга у четинарским састојинама и одржавање постојећих противпожарних просека и пруга и
- друге мере које спречавају појаву и ширење шумских пожара.

Напред наведене мере планирају се кроз основе газдовања шумама, планове заштите шума од пожара, а конкретно извођење кроз извођачки план газдовања шумама.

III ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ШУМА ОД ПОЖАРА

Ради спровођења прописаних и наложених мера заштите шума од пожара, као и других послова и задатака прописаних Законом и другим прописима из области заштите шума од пожара, организује се заштита шума од пожара у Јавном предузећу за газдовање шумама "Србијашуме".

Послове заштите шуме од пожара у Предузећу обавља, и то:

- у Генералној дирекцији - Сектор за гајење и заштиту шума, Одељење за заштиту шума;
- у Шумском газдинству - самостални референт за гајење и заштиту шума или самостални референт за заштиту шума;
- у Шумској управи - шеф Шумске управе;
- на шумском ревиру - ревирни инжењер и
- на шумском реону - чувар шума.

Члан 9.

У Шумским управама формирају се екипе за противпожарне интервенције, којима руководи ревирни инжењер, а у случају његове одсутности лице које је овлашћено да

га замењује.

Руководилац екипе за противпожарне интервенције одговоран је за рад шефу Шумске управе.

Члан10.

Руководилац акције гашења шумског пожара на терену је шеф Шумске управе или лице које он одреди.

Када је пожар захватио шуме на подручју две или више Шумских управа руководилац акције гашења је директор шумског газдинства или лице које он овласти.

У случају појаве пожара већих размера, или појаве пожара на подручју два или више Шумских газдинстава у исто време, у акцију гашења укључује се и извршни директор Сектора за гајење и заштиту шума, односно лице које он одреди.

Члан11.

Када у гашењу шумског пожара учествује ватрогасна јединица, руководилац акције гашења је командир ватрогасне јединице.

Када гашење шумског пожара траје више дана и када је пожар ширих размера потребно је формирати Штаб за гашење шумског пожара. Штаб треба да сачињавају представници МУП Србије - ватрогасне јединице, Предузећа, Шумског газдинства и других учесника на гашењу шумског пожара.

IV ПРАВА, ОБАВЕЗЕ ОРГАНА И РАДНИКА И ОДГОВОРНОСТ ЗБОГ НЕПРИДРЖАВАЊА ПРОПИСАНИХ МЕРА ЗАШТИТЕ ШУМА ОД ПОЖАРА

Члан12.

Управни одбор Предузећа, у области организовања, спровођења и унапређивања заштите шума од пожара, обавља следеће:

- доноси Правилник заштите шума од пожара,
- доноси Програм обуке радника из области заштите шума од пожара,
- доноси План заштите шума од пожара за Шумска газдинства,
- доноси План инвестиционих улагања у области противпожарне заштите шума,
- усваја Годишњи 'извештај о заштити шума од пожара у Предузећу,
- по потреби разматра стање заштите шума од пожара и предузима потребне мере у циљу унапређења заштите шума од пожара,
- и друге послове који су у његовој надлежности.

Члан 13.

Генерални директор Предузећа у вршењу послова заштите шума од пожара има следећа права и обавезе:

предлаже Управном одбору доношење Правилника заштите шума од пожара, Програма обуке радника из области противпожарне заштите шуме, Плана заштите шума од пожара и Плана инвестиционих улагања, стара се о спровођењу законских прописа, одредаба овог правилника, плана заштите шума од пожара и посебних одлука Управног одбора које се односе на заштиту шума од пожара,

- организује, спроводи и унапређује заштиту шума од пожара, успоставља сарадњу са МУП Србије - Одсеком противпожарне полиције, Војском Југославије, Министарством пољопривреде, шумарстваводопривреде, инспекцијским органима и другим субјектима, а све у циљу ефикасне организације противпожарне службе у Предузећу,

- врши и друге послове из области заштите шума од пожара који су прописани општим актима Предузећа.

Члан 14.

Извршни директор Сектора за гајење и заштиту шума у вршењу послова заштите шума од пожара има следећа права и обавезе:

- организује, спроводи и унапређује заштиту шума од пожара у Предузећу, "
- учествује у изради Правилника заштите шума од пожара у Јавном предузећу "Србијашуме",
- учествује у изради Програма обуке радника из области противпожарне заштите,
- стара се о благовременом доношењу и спровођењу Плана заштите шума од пожара по Шумским газдинствима,
- стара се и предузима све потребне мере у циљу доследне примене утврђених и наложених мера заштите шума од пожара,
- контролише спровођење наложених противпожарних мера по Шумским газдинствима,
- контролише отклањање недостатака и наложених противпожарних мера од стране инспекцијских органа, стручних служби и генералног директора,
- напред наведена права извршни директор Сектора за гајење и заштиту шума може пренети на друго лице из Сектора.

Члан 15.

Руководилац Одељења за заштиту шума у вршењу послова заштите шума од пожара има следећа права и обавезе:

- прати законске и друге прописе који регулишу проблематику заштите шума од пожара и предузима неопходне мере ради усаглашавања са постојећим прописима,
- учествује у организовању, спровођењу и унапређењу заштите шума од пожара у Предузећу,
- остварује увид у стање заштите шума од пожара у Шумским газдинствима и предлаже предузимање одговарајућих мера ради отклањања уочених недостатака и спречавања наступања нежељених последица,
- сарађује са надлежним инспекцијским и другим органима из области заштите шума од пожара,
- обавља и друге послове који произилазе из законских и других прописа и општих аката.

Члан 16.

Директор Шумског газдинства у вршењу послова заштите шума од пожара има следећа права и обавезе: организује и спроводи мере заштите шума од пожара, утврђене Законом и другим подзаконским прописима, Правилником и другим општим актима из области заштите шума од пожара,

- разматра стање заштите шуме од пожара по Шумским управама и предузима одговарајуће мере у циљу отклањања уочених недостатака,
- стара се о доношењу и спровсфењу Плана заштите шума од пожара по Шумским управама,
- стара се о спровођењу обуке радника из области противпожарне заштите шума,
- спроводи наложене мере противпожарне заштите шума, од генералног директора, извршног директора Сектора за гајење и заштиту шума и других овлашћених лица,
- контролише спровсфење наложених мера заштите шума од пожара у Шумском газдинству и Шумској управи,
- у случају појаве пожара организује акцију гашења шумског пожара,
- одговоран је за благовремено отклањање утврђених недостатака од стране надлежних инспекцијских органа,
- покреће и води дисциплински поступак и изриче мере против лица. која не спроводе прописане мере заштите шума од пожара у Шумском газдинству, Шумској управи, ревиру и шумском реону.

Члан 17.

Самостални референт за гајење и заштиту шума (или самостални референт за заштиту шума) у области заштите шума од пожара има следећа права и обавезе:

- организује и учествује у изради Плана заштите шума од пожара у Шумским управама,
- стара се о спровсфењу законских прописа и подзаконских аката у ШГ и ШУ, који регулишу проблематику противпожарне заштите,
- учествује у отклањању наложених мера и недостатака од стране инспекцијских органа и стручних служби Предузећа,
- стара се о спровођењу Плана заштите шума од пожара,
- предлаже предузимање превентивних противпожарних мера пред пожарну сезону,
- контролише иновирање Плана заштите по ШУ, учествује у процени штете од пожара и изради Програма санације пожаришта,
- организује и стара се о благовременој обуци радника из области противпожарне заштите,
- учествује и у другим мерама које доприносе унапређењу заштите шума о пожара.

Члан 18.

Шеф Шумске, управе у области заштите шума од пожара има следећа права и обавезе

- спроводи мере заштите шума од пожара у Шумској управи у складу са Законом, Правилником, Планом и другим актима Предузећа,
- стара се о благовременој изради, иновирању и спровођењу плана заштите шума од пожара за подручје Шумске управе,
- организује обуку радника из области заштите од пожара и води прописану евиденцију о спроведеној обуци,

- утврђује врсту, број и размештај ручне и механизоване опреме као и средстава за гашење шумских пожара, контролише њихову исправност и предузима мере поправке, замене, сервисирања и др.
- у случају појаве пожара непосредно учествује у гашењу, утврђује узроке појаве пожара, учествује у процени штете од пожара и изради Програма санације пожаришта,
- организује акцију гашења шумског пожара у Шумској управи са екипом за противпожарне интервенције и својим радницима, до доласка ватрогасне јединице, а по њеном доласку сарађује са истом,
- редовно обавештава самосталног референта за заштиту шума и директора ШГ о стању противпожарне заштите и мерама које је неопходно предузети,
- предлаже покретање дисциплинског поступка против лица која не спроводе прописане мере заштите шума од пожара и
- спроводи све друге мере на унапређењу заштите шума од пожара.

Члан19.

Ревирни инжењер у вршењу послова заштите шума од пожара има следећа права и обавезе:

- спроводи превентивне и репресивне мере заштите шума од пожара на свом ревиру,
- у случају појаве пожара учествује у гашењу, утврђивању узрока пожара, процени штете од пожара и изради Програма санације пожаришта,
- редовно извештава шефа ШУ о стању и проблемима везаним за заштиту шума од пожара и предлаже мере за отклањање уочених недостатака,
- учествује у обуци радника из противпожарне заштите и старасе о уредности вођења евиденција спроведене обуке, ,
- стара се о противпожарним пунктовима на којима се налазе опрема и средства за гашење шумских пожара,
- спроводи све наложене превентивне мере пред почетак пожарне сезоне,
- контролише рад чувара шума у области противпожарне заштите шума,
- спроводи и све друге наложене мере које доприносе унапређењу заштите шума од пожара.

Члан20.

Чувар шума, у оквиру свог редовног вршења послова чувања шума, обавља и послове заштите шума од пожара и то:

- спроводи превентивне мере - контролише лица која су радом везана за шуму (стални радници, повремени радници,- сакупљачи биља и шумских плодова) и упозорава их на опасност од изазивања шумског пожара ложењем ватре и бацањем опушака,
- контролише и пољопривреднике који пале отпад на пољопривредним парцелама у близини шума,
- стара се и обнавља граничне ознаке, знакове који упозоравају на повећану опасност од

- појаве шумских пожара и знакове забране ложења отворене ватре, пушења и др.
- стара се о противпожарном пункту са противпожарним алатом (да је видно обележен, приступачан),
- у случају појаве пожара учествује у гашењу пожара са осталим учесницима у гашењу пожара,
- редовно извештава реверног инжењера и друге претпостављене о стању противпожарне заштите на свом реону и
- врши и друге послове који произилазе из законских и других прописа који регулишу материју противпожарне заштите.

Члан 21.

Сваки радник у Предузећу има права и дужности у области заштите шума од пожара и то:

- да активно учествује у спровођењу мера заштите шума од пожара,
- да познаје прописе који регулишу противпожарну заштиту, своја права, обавезе и дужности у вези спровођења акције гашења пожара,
- да пријави непосредном руководиоцу свако лице које би могло својим нестручним радом и немарношћу да изазове појаву пожара у шуми,
- да приликом појаве пожара, ако је у близини, приступи гашењу и уколико није у могућности да сам локализује пожар, што хитније обавести најближе радилиште, шумара или Шумску управу,
- да се редовно обучава и стручно усавршава из области заштите од пожара,
- да учествује у свим организованим активностима и мерама заштите шума од пожара (обука, извођења радова на превентивној заштити, обавештавању о појави шумског пожара, укључивање у акцију гашења пожара и др.).

Члан 22.

Непридржавање мера заштите шума од пожара наведених у члану представља тежу повреду радне обавезе.

Члан 23.

Поступак за утврђивање повреде радне обавезе из области заштите шума од пожара и изрицање мера врши се у складу са одредбама закона и општих аката Предузећа.

V ОБУКА РАДНИКА ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ШУМА ОД ПОЖАРА

Члан 24.

Циљ извођења обуке радника је стицање неопходних теоретских и практичних знања из области заштите шума од пожара.

Члан 25.

Обука радника из области заштите шума од пожара врши се на основу Програма обуке радника који се доноси на основу овог Правилника.

Члан 26.

По завршеној обуци радника обавезно се спроводи провера знања и практична оспособљеност радника за гашење шумског пожара.
Провера знања врши се путем тестова, усменог испита и практич-ном провером.

Члан 27.

Програм обуке радника из области противпожарне заштите и тестове за проверу знања припрема Одељење за заштиту шума, односно Сектор за гајење и заштиту шума. Директор Шумског газдинства формира Комисију која има обавезу да спроведе обуку и проверу знања радника из области противпожарне заштите.

Члан 28.

При провери знања радника саставља се записник и води евиденција спроведене обуке у Шумском газдинству и Шумској управи.

Члан 29.

Обука и провера знања радника из области заштите шума од пожара врши се сваке треће године.

VI ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ШУМСКОГ ПОЖАРА

Члан 30.

Планом заштите шума од пожара, за ниво Шумске управе, планира се одговарајућа опрема и средства за гашење шумских пожара.

Ручна опрема и средства за гашење пожара налазе се на одговарајућим местима тзв. пожарним пунктовима који морају бити видно обележени и приступачни за екипе за противпожарне интервенције.

Члан 31.

Шефови Шумских управа, пред почетак пожарне сезоне организују проверу исправности противпожарног алата, опреме, средстава и предлажу набавку нове опреме и средстава.

Члан 32.

О одржавању опреме и средстава за гашење шумског пожара дужан је да се стара сваки појединац задужен са опремом, односно чувар шума или неко друго задужено лице.

VII ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ ПОЖАРА

Члан 33.

Сваки радник Предузећа који примети пожар дужан је да приступи гашењу пожара, ако ^о може да учини без опасности за себе или друге.

У случају да радник не може да угаси пожар дужан је да одмах обавести чувара шума, или реверног инжењера или дежурног у Шумској управи, односно Шумском газдинству.

Члан 34.

По сазнању о настанку пожара шеф Шумске управе предузима следеће мере:

- организује хитан одлазак екипе за противпожарне интервенције на место појаве пожара,
- обавештава директора ШГ или дежурног о појави шумског пожара,
- упућује реверног инжењера на место пожара и у сталном јеконтакту са руководиоцем акције гашења пожара на терену, који га обавештава о стању на терену и неопходности ангажовања већег броја гасилаца као и укључивања у гашење ватрогасне јединице МУП Србије,
- организује одлазак на терен и осталих радника,
- о свим предузетим мерама и активностима води се дневник у књизи дежурства,
- у случају одсуства шефа ШУ акцијом руководи заменик шефа или лице које он овласти.

Члан 35.

Руководилац акције гашења пожара, по доласку на место пожара, предузима следеће мере:

- врши процену стања на терену, величине и облика пожара и доноси одлуку о начину и тактици гашења пожара,
- процењује неопходан број људи и средстава за гашење шумског пожара и о томе одмах обавештава шефа Шумске управе, или друго одговорно лице,
- руководи акцијом гашења шумског пожара до доласка ватрогасне јединице МУП Србије.

- Члан 36.

Шеф Шумске управе, или друго одговорно лице, када добије обавештење о стању на терену, о размерама шумског пожара који се не може угасити људством ШУ, обавештава директора ШГ о неопходној помоћи у људству од стране осталих ШУ. Неопходан број људи за гашење, средства и опрема заједнички се планирају са командиром ватрогасне јединице.

Члан 37.

Директор Шумског газдинства, након обавештења о току акције гашења шумског пожара, његовим размерама и неопходности ангажовања већег броја људства, опреме, и средстава, мобилише људство осталих Шумских управа и механизацију.

Члан 38.

Директор ШГ, његов заменик, односно овлашћено лице или самостални референт за заштиту шума дужни су да, ако је у питању пожар већих размера, благовремено обавесте извршног директора Сектора за гајење и заштиту шума или руководиоца Одељења за заштиту шума.

Такође могу затражити, ако то ситуација на терену налаже и помоћ у људству, опреми, механизацији и др.

Члан 39.

Извршни директор Сектора за гајење и заштиту шума, након сазнања о величини размера шумског пожара, обезбеђује помоћ од других ШГ, као и могућност ангажовања Војске Југославије и авиона односно хеликоптера.

Члан 40.

Тражење помоћи у људству, механизацији и опреми, за гашење шумског пожара, мора бити у сагласности са командиром ватрогасне јединице на терену.

Члан 41.

При сазнању о појави шумског пожара, у Шумској управи као и у Шумском газдинству, приоритет у коришћењу телефона и радио-веза имају разговори који су у вези са акцијом гашења пожара.

Члан 42.

Гашење пожара се врши све док се пожар не угаси. Када је пожар угашен обавезно се организује дежурство на пожаришту.

Члан 43.

Руководилац акције гашења пожара, реверни инжењер односно шеф Шумске управе, према стању на самом пожаришту, одређују број људства који ће дежурати као и време (односно број дана).

Члан 44.

Пошто је пожар угашен шеф Шумске управе заједно са руководиоцем акције гашења на терену, сачињава Извештај о појави шумског пожара. Извештај треба да садржи следеће податке: локација пожара (газдинска јединица, одељење, место звано, КО, државне, приватне шуме), датум и време појаве пожара, узрок појаве пожара, површина пожаришта (ха), врста пожара, структура шума захваћених пожаром, процена штете од пожара, учесници на гашењу пожара и предлог мера санације.

Члан 45.

Директор ШГ формира Комисију за процену штете од пожара (ако је пожар био већих размера или ако је захватио површину на неколико ШУ) и Комисију за израду Програма санације пожаришта.

Члан 46.

Површине шума које су захваћене пожаром (приземним или високим) морају се приоритетно санирати.

VIII МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОБЈЕКТА ОД ПОЖАРА

Члан 47.

Заштита објеката од пожара обухвата скуп мера и активности нормативне, организационе и техничке природе, које се предузимају у циљу појаве, ширења и гашења пожара.

Члан 48.

План заштите од пожара за сваки део Предузећа је специфичан и базира се на анализи чињеничног и предвиђајућег стања угрожености објеката од пожара, експлозије и опасних материја. Свака регистрована измена постојећег стања мора се као допуна унети у План.

План заштите од пожара састоји се из два дела:

1. Процена угрожености и мере заштите од пожара
2. Оперативно-технички план гашења и спасавања са планом активирања ватрогасних и других снага.

1. ПРОЦЕНА УГРОЖЕНОСТИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Члан 49.

Овај део Плана заштите од пожара обрађује се текстуално и графички.

Текстуални део процене угрожености и мере заштите од пожара садржи:

1) Опште стање заштите са мерама заштите

а) Макролокација: рилазни путеви, природне и вештачке препреке, локација запослених у саставу ватрогасне јединице, време потребно за долазак ватрогасне јединице у зависности од удаљености, стања путева и саобраћаја, конфигурација терена, климатских услова и друго.

б) Микролокација: диспозиција објеката, међусобна растојања и висина објеката, густина објеката, унутрашњи путеви и пролази у односу на могућност ватрогасне интервенције и евакуације.

в) Технолошки процес рада: привредна делатност и врста производње, капацитет производње, приближне количине и основне физичко-хемијске особине запаљивих материја и материјала, број запослених лица, угроженост од пожара и опште мере заштите у процесу производње.

г) Електроенергетска постројења и развод: електроенергетски развод и трафо-станице (локација трафо-станице, врсте напајања објеката и ДР-)

д) Термоенергетска постројења станице и развода: котларнице, пумпе и др.

ђ) Снабдевање водом за заштиту од пожара: обезбеђење воде за потребе заштите од пожара, и то:

- путем водовода и хидраната,
- путем посебне хидрантске мреже,
- изградњом отворених и затворених резервоара и базена, бунара,
- адаптацијом природних извора и изградњом одговарајућих црпилишта.

е) Уређаји и опрема за гашење и дојаву пожара: на основу извршене процене угрожености од пожара и планираних техничко-технолошких мера заштите од пожара, одређује се врста и количина уређаја и опреме за гашење и дојаву пожара.

2) Угрожени објекти, процеси рада, инсталације и уређаји са мерама заштите

а) Карактеристике и грађевинско-конструктивне карактеристике објеката: пожарни сектори: стање, карактеристике и отпорност, односно степен угрожености објеката од пожара, отпорност према пожару грађевинских елемената и конструкција и заштита од ватре путем импрегнације, премаза и облагања, зидови, врата, прозори, димоводни канали, пожарне степенице и лестве, лифтови, пропусна моћ излаза, пролаза, ходника и степеништа за случај евакуације и ватрогасне интервенције, усмеравање експлозије експлозивни душеци, дренажни систем и технолошка канализација.

б) Процесуалне материје, угрожени процеси рада и мере заштите: експлозивне, горива, samozапалјиве и лакозапалјиве материје и материјали, пожарно оптерећене робе и сировина, коришћење, кладиштење и спратност опасних материјала, процеси при којима се ради на повишеној температури и притиску, са или без отвореног пламена и варничења, карактеристике погонских уређаја и апарата значајних за безбедност од пожара и експлозија.

в) Електро и громобрански уређаји и инсталације: сигурност електро и громобранских уређаја и електроинсталација, начин искључивања струје у случају пожара, резервно напајање струјом за осветљење,

лифтови, погон пумпи за воду и др.

г) **Систем загревања и вентилације:** начин загревања, одвођење дима и топлоте, у случају пожара и др.

3) Организација заштите од пожара

Утврђивање организације заштите од пожара засновати на техничким елементима и решењима и притом обухватити: избор врсте оперативне ватрогасне јединице, организацију самозаштите, контролу уређаја, справа и средстава за гашење пожара, средстава узбуњивања и средстава веза, контролу спровођења прописаних пожарно-превентивних мера.

Део Плана за заштиту од пожара који садржи графички приказ чини:

- приказ локације објекта унутар дела Предузећа;
- приказ стања угрожености објекта од пожара, са распоредом система, мрежа и зидних хидраната воде за потребе заштите од пожара.

2. ОПЕРАТИВНО-ТЕХНИЧКИ ПЛАН ГАШЕЊА И СПАСАВАЊА СА ПЛАНОМ АКТИВИРАЊА ВАТРОГАСНИХ И ДРУГИХ СНАГА

Члан 50.

Овај део Плана заштите од пожара садржи:

- а) бројно стање и стручни састав запослених који су у саставу ватрогасне јединице, распоред дежурних и обучености запослених у гашењу пожара на радном месту;
- б) систем који омогућује благовремено откривање насталог пожара или појава које представљају одређени степен опасности од пожара, као и ефикасно узбуњивање и активирање снага за гашење пожара, унутар и ван дела Предузећа;
- в) врсту и број ватрогасних справа и опреме за гашење пожара и спасавање којима располаже ватрогасна јединица, стање исправности те опреме и у којој мери она удовољава захтевима заштите од пожара;
- г) начин активирања допунских ватрогасних снага:
 - ватрогасних јединица из других делова Предузећа, других привредних организација, јединица ЈА, у месту насталог пожара или седишта дела Предузећа;
 - ватрогасних јединица суседних места, односно већих ватрогасних центара;
- д) дужности запослених који се нађу у тренутку пожара у делу Предузећа:
 - ради предузимања мера за смањење штетних последица које би пожар могао нанети;
 - ради гашења пожара расположивим справама и средствима;
 - ради спасавања других људи и имовине.

Члан 51.

План заштите од пожара има прилоге, и то:

- оперативни план акције гашења пожара;
- план обезбеђења одговарајуће техничке опреме и средстава за гашење пожара;
- план санације објекта;

- методологија за процену материјалне и еколошке штете на опожареној површини; план динамике извршења мера и организације заштите од пожара;
- финансијска средства потребна за извршавање мера и организацију заштите од пожара са динамиком реализације.

3. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОБЈЕКТА ОД ПОЖАРА

Ради утврђивања и предузимања превентивних мера заштите од пожара морају се имати у виду појаве, односно узроци који доводе до настајања пожара, и то:

- конструкциони недостаци,
- грађевински недостаци
- оштећења и кварови
- ложишта огњишта
- отворени пламен,
- опушак од цигарете
- заваривање, лемљење, резање,
- електрични апарати и уређаји,
- електрични проводници,
- проводници загрејани услед преоптерећености
- статички електрицитет,
- трење
- брушење
- судар
- самолепљење
- експлозија
- атмосферска пражњења
- остали узроци

Задатак превентивних мера заштите од пожара је да се, полазећи од напред наведених узрока пожара, а у циљу њиховог отклањања, пропишу и спроведу мере којима се спречава избијање пожара.

1) Мере заштите, на грађевинским објектима и процеса производње

Члан 53

При изградњи, доградњи, реконструкцији и одржавњу пословних и производних објеката водити рачуна о опасностима од пожара и превентивним мерама заштите.

Члан 54.

За сваки процес производње неопходно је утврдити све технолошке изворе опасности, било да су трајни, примарни или секундарни, како би се могла правилно извршити класификација угроженог простора и предузеле превентивне мере заштите. Утврђивање технолошких извора опасности, класификација угроженог простора и примена адекватних мера заштите самог процеса производње морају се допунити и низом техничких мера заштите које имају за циљ, када већ дође до пожара, да спрече његово брзо ширење и евентуално преношење на суседне просторије и објекте. У том смислу треба имати у виду следеће превентивне мере, и то:

- **на међусобно растојање објеката** - при одабирању локација објекта, у зависности од намене и технолошког процеса производње, треба водити рачуна о укупном пожарном оптерећењу објекта, ватроотпорности материјала од којих се гради и од пожарне угрожености околине;
- **на својства грађевинског материјала од којих се гради поједини објекат** - имајући у виду пожарне карактеристике грађевинских материјала, у спровсфењу превентивних мера заштите од пожара, изабрати материјал који је отпоран, или има висок степен отпорности, на пожар;
- **на изградњу хоризонталних и вертикалних противпожарних препрека** - пожарним зидовима, који се изграђују од материјала отпорног на пожар и незапаљивог материјала, зграду или групу зграда поделити у одвојене пожарне секторе
 - **на заштиту отвора у њима** (врата, пролази канала, транспортера, каблова и др.) - постављањем врата отпорних према пожару, сврха је да се обезбеди излаз у пожарном зиду. Врата су конструисана тако да имају одређену отпорност према пожару у одређеном временском периоду са механизмом који их увек држи затвореним или аутоматским уређајем за затварање;
 - **на заштиту прозора и др.** - правилним избором места њиховог постављања онемогућило би се ширење пожара кроз прозоре на суседне просторије или објекте, а степеништа, кровове и остале делове објекта изградити од материјала отпорног на пожар и третирали их као посебне пожарне секторе;
- **на концентрацију материјалних добара** и количину опасних материја у процесу рада или у објекту.

2) Мере заштите на постројењима за загревање

Члан 55.

Опасности од пожара на постројењима за загревање, односно парним котловима и загревачима ваздуха - термогенима су следеће, и то:

- опасност од секундарног паљења наталоженог уља у ложишу;
- непотпуно сагоревање горива;
- опасност услед техничких грешака или квара аутоматике котла, односно термогена;
- недостатак воде у котлу;
- прегревање зида ложишта;
- паљење наталожене прашине и честица горивог материјала на спољној страни ложишта.

Члан 56.

Превентивне мере заштите од пожара на постројењима за загревање, нарочито, су:

- обезбедити техничку исправност и руковање постројењима за загревање према стандардима и условима прописаним подзаконским актима;
- урадити јасна радна упутства о поступању и раду са овим уређајима, посебно за поремећене услове рада;
- обезбедити да на одржавању уређаја и руковању овим постројењима раде стручна

- лица;
- обезбедити услове за оптималан процес рада ових постројења, путем стручног руковања и одржавања.

3) Мере заштите од електричне енергије

Члан 57.

Најчешће опасности за избијање пожара настају од кварова и оштећења услед појаве кратког споја од повремених или трајних преоптерећења, великих прелазних отпора, топлотног дејства елетротермичких уређаја или разарања изолације због механичких повреда, старења, дејства влаге, топлоте, агресивне средине и активности глодара.

Опасност од избијања пожара знатно се повећава ако постоји, у близини електроенергетских инсталација и уређаја, запаљиви материјал, запаљиви конструктивни елементи са самим уређајима, просторијама или објекту.

Члан 58.

Електрична енергија у инсталацијама и уређајима може бити узрок пожара у случају:

- прегревања проводника - до којег долази услед неодговарајућег пресека проводника и преоптерећења у електричној мрежи услед укључивања потрошача већих снага од дозвољене за дату инсталацију;
- кратког споја - до којег долази услед оштећења проводника, које је најчешће механичко;
- великог прелазног отпора - који настаје на местима спајања проводника међусобно и на местима њихово спајања са разводним таблама, ормарима, уређајима и сл., на свим местима ослабљеног контакта што доводи до повећаног загревања а тиме и повећане опасности за избијање пожара;
- варничења - до којег долази због лоше изведених спојних места, при кваровима, манипулацијама са свим врстама расхладних уређаја, мехничком оштећењу проводника и сл.

Члан 59.

Превентивне мере у заштити од пожара при коришћењу електричне енергије, нарочито су:

- електричне инсталације у радном и осталом простору треба осигурати од механичког или других оштећења - било да се проводници воде хоризонтално или вертикално, заштитити пролазе кроз зидове, подове, односно таванице, до висине 2 м изнад пода, а уређаје заштитити металним кућиштима, постављати их ван домаћаја средстава унутрашњег транспорта и манипулација, као и влаге и агресивних материја;
- електрични проводници у радном простору заштићени цревима морају бити заштићени од варничења и додира;
- разводне кутије морају бити затворене, а сви састави проводника чврсто причвршћени и изловани;
- забрањено је лицновање осигурача;
- ако су прекидачи, прикључнице или утикачи оштећени, напрснути, покидани или

- их уопште нема, треба их заменити, односно поставити;
- сви електрични апарати и уређаји морају бити уземљени, а када нису у употреби или по завршетку радног времена, искључени из зидне утичне кутије;
- код електротермичких уређаја, односно апарата и направа који електричну енергију претварају у топлотну, као што су електричне грејалице, решои, штедњаци, термоакумулационе пећи, пегле и сл. посебну пажњу посветити њиховој техничкој исправности, руковању и одржавању;
- у просторијама где се стварају или складиште запаљиве и експлозивне материје, електричне инсталације и инсталације и уређаји осветљења морају бити изведени у специјалној експлозивној заштити ("5" заштита);
- при коришћењу електричне енергије обавеза је придржавања прописаних мера и упутстава, а поправке могу вршити само стручна лица.

4) Мере заштите од статичког електрицитета

Члан 60.

Најчешћи начин настајања нежељеног статичког наелектрисања је механички:

- при трењу чврстих или течних материја;
- при трењу течности и гасова или чврстих тела и гасова;
- при трењу између честица прашине;
- одвајањем једног тела од другог (кајиш од кајишника, транс-портне траке од валька и др.).

Опасност од статичког електрицитета настаје кад се на једном месту скупи толико наелектрисања, да се преко варнице празни, и да се у границама експлозивности може запалити смеша гасова, паре и прашина или експлозивне материје.

Члан 61.

Превентивне мере заштите од статичког електрицитета, нарочито

- уземљење - које се мора примењивати на свим проводљивим деловима машина;
- одржавање одговарајуће влаге у ваздуху;
- јонизација ваздуха;
- антистатичка препарација;
- повећање проводљивости лоше проводљивих материјала.

5) Мере заштите од атмосферског електрицитета

Члан 62.

Електротехничке инсталације, које објекте или друге инсталације непосредно штите од пожара, су громобранске инсталације.

Примена ове заштите је веома строго одређена прописима из следећих разлога:

- карактеристике атмосферских пражњења (јачина струје грома, учесталост пражњења у току година, место удара грома и др.) не могу се обухватити никаквим правилима;
 - последице атмосферских пражњења могу бити не само пожар него и механичка разарања, појаве напона опасних по људе и животиње и др.
- Вероватноћа удара грома расте, по правилу, са висином и површином објекта.

Члан 63.

Превентивне мере заштите од атмосферског електрицитета, нарочито су:

- постављање громобранске инсталације на одређени објекат или уређај да би струју грома одвела унапред утврђеним и прописно димензионисаним путевима у земљу;
- обезбедити техничку исправност и функционалност громобранске инсталације која зависи од исправно одређених хваталки, броја одвода (спустова), веза свих металних делова и уземљења у објекту на громобранској инсталацији и величине радног отпора уземљивача. Одсуство било које наведене компоненте не би дало жељени ефекат, односно не би громобранска инсталација обезбедила очекивану заштиту;
- обезбедити обавезне редовне и ванредне (после поправке, преправке или удара грома) прегледе громобранске инсталације, о чему се води уредна евиденција.

6) Мере заштите од механичких узрока пожара

Члан 64.

У свим процесима у којима се махнички рад претвара у топлоту (трење, притисак, удар и др.) може доћи до појаве варнице са високом температуром која може бити узрок пожара и експлозије.

Трење као и удар метала о метал или оштећења и ломови металних делова могу довести до стварања варнице која изазива паљење запаљивих материјала, а најчешће гумених трака, уља, мазива, лакозапаљивих течности, гасова и опасних материја и др.

Члан 65.

Превентивне мере заштите од механичких узрока пожара, нарочито су:

- редовни периодични прегледи машина и уређаја;
- замена дотрајалих делова;
- придржавање технолошког режима рада и поступка;
- редовно одржавање машина и уређаја.

7) Мере заштите од самопаљења .

Члан 66.

Самопаљење је паљење материја без присуства спољног извора паљења услед самозагревања насталог од хемијских, физичких и биолошких процеса.

Самопаљиве материје, према начину стварања топлоте која изазива самозагревање и самопаљивост могу се поделити у три групе:

- материје које се пале у додиру са ваздухом, биљне и животињске масти, угаљ, биљни производи као што су сено или лишће, чађ и др.;
- материје које се пале у додиру са водом;
- материје које се пале при узајамном мешању (гасна, течна и чврста оксидациона средства).

- Члан 67.

Појава самопаљења зависи од:

- температуре и влажности материјала;
- релативне влажности ваздуха;
- атмосферског притиска
- од тога да ли је материјал у гомили или не;
- количине уља или масти на материјалу;
- присуства неког извора топлоте (природни или вештачки) који би убрзао процес самопаљења.

Члан 68.

Превентивне мере заштите од самопаљења, нарочито су:

- обезбедити да се отпадни папир, картонска амбалажа и текстилни отпаци не прљају или натапају уљима, мастима и мазивима и одлажу искључиво на место одређено за те намене;
- забрањује се посипање површина натопљеним уљима, мазивима, нафтом, бензином и др. дрвеном пиљевином и крпама или папиром, већ сувим песком;
- крпе за чишћење машина и алата, чишћењем натопљене уљима и мазивима, након употребе, одлагати искључиво у посебне посуде и места одређена за те намене;
- обезбедити да се материјали биљног и животињског порекла, и њихови отпаци, хемијски материјали, угаљ, науљене крпе, папир и други материјали који су подложни самопаљењу правилно складиште или одлажу, имајући у виду влажност и температуру наведеног материјала, атмосферски притисак, влажност ваздуха и проветравање простора где је складиштен или одложен наведени материјал, као и да ли су у гомили или не.

8) Мере заштите од запаљивих течности

Члан 69.

Под запаљивим течностима, које могу бити лако запаљиве (бензин, етар, лакови) и запаљиве течности (петролеј, алкохол) подразумевају се течности чије се паре пале у додиру са извором паљења.

Члан 70.

Превентивне мере заштите од запаљивих течности, нарочито су:

- простор на коме се запаљиве течности складиште или претачу, зависно од степене опасности од избијања и ширења пожара поделити на три зоне: зону највеће опасности (зона I), зону повећане опасности (зона II) и зону опасности (зона III);
- у зонама се на видном месту постављају знаци упозорења којим

- се забрањују одређена понашања;
- радницима који раде са запаљивим течностима у простору резервоара, на отвореном простору за ускладиштење боца, канти и буради и на простору где се врши претакање течности морају бити познате зоне опасности и мере превентиве да не дође до пожара;
- руковање уређајима на претакалишту мора бити поверено само лицима која су посебно оспособљена и обучена за то;
- уређаји и опрема за претакање запаљивих течности у поседу морају бити уземљени и обезбеђени од статичког електрицитета и морају имати самостални систем за гашење пожара;
- при складиштењу запаљивих течности мора да се обезбеди да се у једној групи посуда налазе само запаљиве течности исте групе запаљивости;
- у погонима и радионицама могу да се држе запаљиве течности у херметички затвореним посудама до 20 l, у посебно израђеним металним орманима, с тим да укупна количина запаљивих течности у том ормарићу не сме бити већа од 200 l и који мора бити удаљен од отвореног пламена најмање 3 m;
- за заштиту од пожара посуда са запаљивим течностима смештеним у грађевинским објектима обезбедити количину средстава за гашење која је довољна за гашење највећег пожара, у том објекту.

У зонама је забрањено:

- држање отвореног пламена;
- рад са отвореним пламеном (заваривање и сл.) и са ужареним предметима;
- пушење;
- рад са алатом који варнички;
- постављање надземних електричних водова без обзира на напон.

Грађевински објект за складиштење посуда мора да испуњава

следеће услове:

- да је отпорност према пожару зидова, подова и врата предвиђена за најмање 2 часа;
- да је кров изграђен од лаганог незапаљивог материјала;
- да је обезбеђена ефикасна природна или вештачка вентилација, стим да се укључивање вентилационог система (прекидач) мора налазити ван просторије;
- да је електрична инсталација изведена сходно одговарајућим прописима;
- да се прозори и врата отварају према вани.

9) Мере заштите код превоза опасних материја

Члан 71.

Мере заштите код превоза опасних материја предузимају се ради заштите живота и здравља људи, човекове средине, материјалних добара и ради безбедности саобраћаја.

Члан 72.

Превентивне мере заштите код превоза опасних материја, нарочито су:

- опасним материјалима могу да рукују и да их превозе само

- пунолетна лица која су стручно оспособљена за руковање тим материјалима и њихов превоз;
- лица која нису стручно оспособљена за руковање опасним материјама могу да се користе само за преношење, утовар и претовар опасних материја, и то ако су претходно упозната са начином рада и опасностима и под руководством и надзором за то стручно оспособљених лица;
- амбалажа у којој се превозе опасне материје мора да буде затворена и непропустљива;
- утовар и истовар опасних материја (утовар, утакање, претовар, претакање, истовар, истакање, чување и друге манипулације у вези са утоваром или истоваром) могу да се врше само на местима које је безбедно и мора бити снабдевано уређајима и опремом прописаним за те потребе;
- на местима на којима се врши утовар или истовар опасних материја забрањен је приступ лицима која непосредно не учествују при утовару или истовару тих материја;
- утовар и истовар опасних материја врши се, по правилу, дању. Ако се врши ноћу, осветљење мора да буде електрично, а електрични уређаји израђени тако да не могу изазвати пожар или експлозију; уређаји за утовар и истовар опасних материја морају да буду исправни;
- место на коме се врши утовар или истовар експлозивних материја, запаљивих опасних материја и гасова мора да буде снабдевано апаратима и другим средствима за гашење пожара, као и затворен простор за ове намене и потребе;
- превозна средства којима се превозе опасне материје морају бити технички исправна.

На местима на којима се врши утовар или истовар експлозивних материја или запаљивих опасних материја, забрањено је:

- држање материја и уређаја који могу да изазову пожар или омогуће његово ширење;
- држање отвореног пламена или рад са отвореним пламеном (заваривање и сл.);
- пушење и употреба средстава за паљење (шибица, упаљач);
- употреба уређаја или средстава који имају ватрено ложиште;
- рад алатом или уређајем који варнички;
- постављање надземних електричних водова, без обзира на напон;
- рад мотора возила.

10) Мере заштите при извођењу радова заваривања, резања и лемљења

Члан 73.

Радови заваривања, резања и лемљења (у даљем тексту: заваривање) могу се обављати само у складу са прописаним нормативима техничке заштите и заштите од пожара.

Под заваривањем се подразумева спајање истородних метала, а у зависности од извора топлоте може бити аутогено и електрично.

Варнице које настају као пратећа појава при заваривању и пропусти радника при обављању ових послова као: недовољна припрема, извсфење поступка у забрањеним условима и на брзину, непридржавање упутстава о технолошком режиму рада, техничка неприпремљеност, недовољно преузете мере заштите, недовољна стручност и др. су веома чести узрочници пожара.

Члан 74.

Превентивне мере заштите при извођењу радова заваривања, нарочито су:

- заваривање треба вршити у просторијама са организованом вентилацијом;
- пре заваривања треба извршити све неопходне припреме као: преглед исправности ацетиленског развијача, вентила и остало, ако се врши гасно заваривање или преглед електричних инсталација ако је заваривање електрично. Такође треба утврдити исправност средстава личне заштите и обезбедити да се у непосредној околини не налазе запаљиве материје;
- ако су подови просторија где се врши заваривање запаљиви, треба их заштити материјалом отпорним на пожар;
- при заваривању око радног места треба поставити заштиту која би спречила разлетање варница у околину;
- заваривање или сечење у близини водова, транспортних трака, зидова, преграда, таваница и сл. треба вршити уз максимално претходно обезбеђење да се не би варнице пренеле и изазвале пожар;
- на местима заваривања обавезно поставити одговарајући ручни апарат за гашење пожара;
- уколико, у околини где се врши заваривање постоји лакозапаљиви материјал, лице које издаје дозволу за заваривање организује, за време обављања ових послова, дежурство радника са опремом и средствима за гашење пожара;
- при гасном заваривању посебне мере безбедности треба спроводити при коришћењу ацетилена из боце као: отварање вентила мора се вршити лагано и до краја, алат и руке радника при руковању вентилом и редуктором притиска на боцу са кисеоником не смеју бити запрљане масним материјалима, боце морају бити заштићене од извора топлоте и сунчаних зрака и не смеју се складиштити у хоризонталном положају, нити котрљати;
- заваривање могу да обављају радници који су стручно оспособљени за руковање и употребу опреме за заваривање и упознати са прописаним мерама заштите од пожара које треба предузети приликом заваривања;
- заваривање се мора обављати под надзором руководиоца радова на месту и на начин и у време које је у одобрењу за заваривање одређено. По завршетку заваривања, руководилац радова проверава да ли извршени радови нису створили потенцијалну опасност за избијање пожара.
-

11) Остале мере заштите од пожара

Члан 75.

У објектима, зависно од њихове врсте и на-мене и опасноси за избијање пожара предвидети и друге превентивне мере заштите од пожара, а нарочито:

- у свим објектима где се у току рада јавља отпадни материјал налаже се свакодневно одржавање реда и чишћење, а отпадни материјал одлагати на одређено место, и у одговарајућој амбалажи;
- на свим местима на којима се ствара или одлаже запаљиви

- материјал забранити пушење;
- сви пожарни путеви, улази и излази, пролази, степеништа, места хидраната и апарата за гашење пожара, прилази разводним таблама електроинсталација морају бити слободни за несметан пролаз и интервенцију у случају пожара.у простору око објекта редовно одстрањивати коров и други запаљиви материјал;
- вршити редовну дератизацију објекта;
- ускладиштење робе и производа мора се вршити на прописан начин уз обезбеђивање пожарних путева;
- опрема и средства за гашење пожара увек морају бити исправни и смештени на видно место;
- прилази опреми и средствима за гашење пожара морају бити слободни, треба их означити знаковима тако да се одмах могу уочити и користити;
- после коришћења, средства и опрему треба довести у исправно стање и оставити на своје место;
- свако моторно возило мора бити снабдевано апаратом за гашење пожара;
- при изради Плана заштите од пожара код постојећих објеката треба сагледати стање воде за заштиту од пожара и на основу степена
- угрожености утврдити изворе снабдевања водом, њене капацитете и потребне притиске;
- само уз сагласност одговарајућег лица на пословима заштите од пожара, у објектима се могу користити решои, грејалице и други термoeлектрични уређаји;
- забрањује се држање експлозива и запаљивих материјала у просторијама и објектима који нису одређени за те намене;
- забрањује се употреба отворене ватре и пушење у погонима за прераду дрвета, као и у складиштима;
- у свим објектима, eлектричне, вентилационе, топлотне, громобранске, канализационе и друге инсталације, димоводи и ложишта морају се инсталирати и одржавати у исправном стању, према техничким прописима за безбедан рад и коришћење са становишта заштите од пожара, о чему се води уредна евиденција.
- предвидети и друге превентивне мере које отклањају или смањују опасност од избијања пожара или онемогућавају његово ширење.

4. СРЕДСТВА ЗА ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

Члан 76.

Средства за гашење пожара, односно врсту и количину уређаја и опреме за гашење и дојаву пожара одредити на основу извршене процене угрожености, планираних мера заштите и врсте пожара чија је класификација извршена југословенским стандардом с обзиром на врсту материјала који гори и друге услове, и који могу бити:

- **Пожар класе А** - пожари чврстих запаљивих материјала (изузев метала) који горе пламеном или у виду паре (дрво, угаљ, текстил, папир, слама, пластичне материја и др.).

За гашење пожара класе А користе се: вода, песак, халони и неке врсте праха).

- **Пожар класе В** - пожари запаљивих течности које горе пламеном (бензин, бензол, угаљ, алкохол, етар, лакови, масти, восак, смола и др.)-

За гашење пожара класе В користе се: вода, песак, прах, халони, угљен-диоксид.

- **Пожар класе С** - пожари гасовитих материја које горе пламеном

-

(метан, бутан, пропан, водоник, ацетилен, градски гас и др.).

За гашење пожара класе С користе се: прах, халони.

- **Пожар класе D** - пожари запаљивих метала који интензивно сагоревају (алуминијум, магнезијум и њихове легуре и др.)-

За гашење пожара класе D користе се: специјална врста праха и песак.

- **Пожар класе E** - пожари на уређајима и инсталацијама под електричним напоном (електромотори, трансформатори, разводна постројења и др.).

За гашење пожара класе С користе се: угљен-диоксид, прах, халони.

Члан 77.

Избор средстава за гашење пожара зависи од врсте пожара, и могу бити:

- 1) **Вода** - једно од најефикаснијих и најраспрострањенијих средстава за гашење пожара која делује расхлађујуће на гориве материје. Користи се у пуном млазу за гашење пожара класе А а као водена магла за гашење пожара класе А и В. Водом се не смеју гасити пожари на електричним уређајима под напоном, пожари запаљивих течности и пожари натријума, калијума, магнезијума и калијума.
- 2) **Пена** - ефикасно средство за гашење пожара која делује делимично загушујуће, а делимично расхлађујуће на гориве материје. Изузетно је погодна за гашење пожара нафте и њених деривата, као и свих пожара класе А и В, али није ефикасно гашење пожара пеном запаљивих течности са којима се меша вода. Пена се не сме користити за гашење пожара на електричним инсталацијама и уређајима под напоном.
- 3) **Угљен-диоксид** - средство за гашење пожара класе В, С и Е, које има највећу примену у хемијској индустрији и гашењу пожара на електричним уређајима у лакирницама и др. а на гориво делује угушујуће. Не сме се користити за гашење пожара реактивних материја, металних хидрида и материјала који у себи садржи кисеоник, а недостатак му је опасност по здравље- када је гашење у затвореним просторијама (25% концентрације представља смртну опасност).
- 4) **Прах** - средство за гашење пожара на електричним уређајима под напоном, неотрован је и не делује штетно ни на човека ни на материјале, а на гориве материје делује прекидањем механизма горења са загушујућим и расхлађујућим ефектима.
- 5) **Халони** - средство за гашење пожара који показују велику ефикасност, малу токсичност, уз обавезно познавање дозвољене концентрације и у ком времену и кад почињу опасне и смртне концентрације, нешкодљивост за опрему и материјале, електричну непроводљивост, стабилност на високим температурама, одсуство повраћаја пламена и др. Халони се могу користити за гашење пожара класе А, В, С и Е, али се не смеју користити за гашење пожара на хемикалијама које имају сопствени извор кисеоника, одређеним металима и металним хидратима. Пожари где се искључиво морају применити халони јесу пожари електронске технике: компјутери, радио и ТВ уређаји, телекомуникациони уређаји и др. На гориве материје делују прекидањем механизма горења, са угушујућим ефектима.
- 6) **Песак** - приручно средство за гашење пожара класе ВиБ, али је ефикасан и при гашењу пожара метала и запаљивих течности, са угушујућим ефектима.
- 7) **Прекивачи** - приручно средство за гашење пожара који могу бити од вуне, азбеста и стакластих влакана, а принцип деловања је угушујући јер се пожар гаси прекидањем даљег дотока кисеоника из ваздуха.

- 8) **Земља** - приручно средство за гашење пожара класе ВиБ, а принцип деловања је угушујући.

Члан 78.

Планом заштите од пожара, а на основу процене угрожености од пожара, планираних техничко-технолошких мера заштите од пожара и врсте пожара, утврдити врсту и количину уређаја и опреме за дојаву и гашење пожара

Члан 79.

Правовремено откривање и брза дојава пожара, која подразумева најпогоднији начин обавештавања о месту избијања пожара, од пресудног су значаја у примени мера за његову локализацију и гашење.

IX ОРГАНИЗАЦИЈА, НАДЛЕЖНОСТ, ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТ ОРГАНА И ЗАПОСЛЕНИХ У ПРЕДУЗЕЊУ УСПРОВОЂЕЊУ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

УПРАВНИ ОДБОР

Члан 80.

Управни одбор, у својству органа управљања Предузећем, дужан је да обезбеди услове за спровођење мера заштите од пожара утврђене овим правилником и Планом заштите од пожара.

Члан 81.

У обезбеђењу, унапређењу и организацији заштите од пожара, управни одбор је дужан:

- да донесе Правилник о заштити од пожара и друга акта којима се уређују поједина питања у погледу обезбеђености, спровођења и унапређења заштите од пожара;
- да донесе План заштите од пожара;
- да донесе Програм обуке запослених из области заштите од пожара;
- да прати извршавање мера заштите од пожара и предуземања мера ради њиховог спровођења;
- да врши и друге послове који су му законом или општим актима Предузећа стављени у надлежност.

1. ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР ПРЕДУЗЕЋА

Члан 82.

Права и обавезе Генералног директора Предузећа су:

- да се стара о спровођењу одредаба овог правилника, Плана заштите од пожара и посебних одлука управног одбора које се односе на заштиту од пожара;
- да благовремено организује спровођење одлука управног одбора, налога органа надзора, као и других прописа из области заштите од пожара
- да се стално информише о стању заштите од пожара и да предузме мере за што потпунију заштиту;
- да у случају пожара хитно наложи предузимање одређених мера у циљу локализације и гашења пожара и елиминисања сваке опасности од пожара;
- да врши и друге послове из области заштите од пожара који су му прописани и општим актима Предузећа стављени у надлежност.

3. ДИРЕКТОР ДЕЛА ПРЕДУЗЕЋА

Члан 83.

Права и обавезе директора дела Предузећа су:

- да организује и непосредно учествује у изради Плана заштите од пожара односног дела Предузећа;
- да спроведе одредбе овог правилника и Плана заштите од пожара, као и прописе из области заштите од пожара у односном делу Предузећа;
- да благовремено спроведе одлуке управног одбора и налоге органа надзора;
- да утврди потребу набавке техничких средстава и опреме за гашење пожара;
- да генералног директора Предузећа редовно информише о стању заштите од пожара у односном делу Предузећа;
- да указује и непосредно предузима одговарајуће мере за ефикаснију заштиту од пожара
- да организује спровеђење програма обуке стручног оспособљавања запослених из области заштите од пожара;
- да покреће одговарајуће поступке против запосленог односног дела Предузећа који немарним, недисциплинованим и неодговорним радом доводе до опасности од пожара или изазивања пожара;
- да активно учествује у спровођењу унутрашње контроле заштите од пожара.

4. ШЕФ ШУМСКЕ УПРАВЕ И ДРУГИ РУКОВОДИЛАЦ

Члан 84.

Права и обавезе шефа шумске управе и другог руководиоца су:

- да непосредно учествује у изради Плана заштите од пожара односног дела Предузећа;
- да непосредно спроведе мере заштите од пожара прописаних овим правилником и

- Планом заштите од пожара;
- да непосредно спроведе одлуке управног одбора, наредбе и упутства која издаје генерални директор, односно директор односног дела Предузећа;
- да непосредно прати стање заштите од пожара и предузима потребне мере и радње за унапређење и што потпунију заштиту од пожара

5. РЕФЕРЕНТ ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА

Члан 85.

Заштиту од пожара, послове у вези са унапређењем противпожарне заштите и послове на организовању и спровођењу превентивних мера заштите од пожара обавља и спроводи референт заштите од пожара, односно запослени задужен за заштиту од пожара (у даљем тексту: референт за заштиту од пожара), у Генералној дирекцији и поједином делу Предузећа.

Члан 86.

Референт за заштиту од пожара непосредно је одговоран за спровођење мера заштите од пожара, а нарочито за примену прописаних и наложених мера, одржавања у исправном стању и наменску употребу уређаја, опреме и средстава за гашење пожара, као и за недовољну оспособљеност, односно неоспособљеност радника за минимум знања у руковању опремом и средствима за гашење пожара, упознавање радника опасностима од пожара и начином употребе уређаја, опреме и средстава за гашење.

Референт за заштиту од пожара у Генералној дирекцији има право и дужност да врши редовну унутрашњу контролу заштите од пожара у деловима Предузећа и да о стању заштите од пожара у поједином делу Предузећа сачини записник и предложи одговарајуће мере за отклањање пропуста у области заштите од пожара и исти достави директору односног дела Предузећа.

Референт за заштиту од пожара у Генералној дирекцији је у обавези да, два пута годишње, поднесе генералном директору писмени извештај о стању заштите од пожара у Предузећу и предложи одговарајуће мере.

Члан 87.

Поред општих услова за заснивање радног односа, посебне психофизичке и здравствене способности за рад на пословима заштите од пожара, положеног стручног испита, лица за рад на овим пословима морају да испуњавају законом захтеване услове у погледу степена стручне спреме, врсте школске спреме, година живота и статуса приправника.

Стручни испит прописан Законом о заштити од пожара обавезни су да положи сви радници који раде на пословима заштите од пожара.

Трошкове првог полагања стручног испита сноси односни део Предузећа.

Трошкове поновног полагања стручног испита или поправног испита сноси кандидат.

Члан 88.

Референт за заштиту од пожара у обавези је, и то:

- да организује, спроводи и унапређује заштиту од пожара путем превентивних мера;
- да учествује у изради општих аката Предузећа из области заштите од пожара;
- да организује и спроводи обуку свих запослених из области заштите од пожара сваке

- три године, с тим да најмање једном у току године изврши практичну проверу знања;
- да редовно информисе надлежне органе у вези са проблемима заштите од пожара;
- да врши редовну контролу у спровођењу прописаних мера заштите од пожара, а против прекршилаца подноси пријаве због повреде радне обавезе;
- да врши надзор и стара се да су на свим одређеним местима постављени: упутства о ватрогасним апаратима, табле о забрани пушења, употреба отвореног пламена, алата који варнички и других знакова упозорења превентивног карактера;
- да наложи обуставу рада у делу Предузећа уколико дође до непосредне опасности од пожара или експлозије при обављању било каквог посла, а о предузетим мерама забране, и другим, да одмах обавести директора дела Предузећа;
- да редовно врши преглед и контролу исправности средстава опреме за гашење пожара, да уочене недостатке отклони и о томе да води службену евиденцију;
- да непосредно издаје налоге и упутства запосленима на пословима одржавања објекта и постројења да се при раду придржавају мера заштите на раду;
- да за објекте који се изграђују, адаптирају или реконструишу тражи сагласност од одговарајућих органа у погледу примене мера заштите на раду;
- да се стара да електроинсталације, уређаји и уземљења буду изведени у складу са важећим прописима и увек исправни, а у случају да су неисправни да их искључи;
- да све инсталације и уређаји увек буду исправни и подвргнути редовној контроли;
- да непосредно примени мере за заштиту од пожара приликом заваривања на привременим местима;
- да одговара за безбедност заваривања на привременим местима са становишта примењених мера заштите од пожара;
- да сачини одговарајућу евиденцију опреме и инсталација и друге документације за уређаје и инсталације за које се то захтева законом и подзаконским актима;
- да непосредно организује обављање свих послова који су прописани или наложени од стране органа надзора у области заштите од пожара;
- да обавља и све друге послове из области заштите од пожара који му се ставе у задатак.

6. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ У ПРЕДУЗЕЋУ

Члан 89.

Запослени у Предузећу имају право и дужност да непосредно, и у органима Предузећа, учествују у организовању, спровођењу и унапређивању заштите од пожара.

Запослени у Предузећу су у обавези:

- да чувају и обезбеђују имовину којом газдује, управља и користи Предузеће, од пожара;
- да откривају, пријављују и спречавају појаве које могу изазвати пожар и угрозити животе људи и имовину;
- да учествују у гашењу пожара и спашавању имовине и људи и уклањању последица насталих дејством пожара;
- да се подвргну обуци и провери знања из области заштите од пожара.

Члан 90.

Запослени у Предузећу су у обавези да поступе у складу са обавезама у области

заштите од пожара, утврђеним Планом заштите од пожара.

Члан 91.

Запослени у Предузећу су у обавези да се у свом раду придржавају мера заштите од пожара утврђених законом, подзаконским актима, овим правилником, Планом заштите од пожара, налога и упутстава надлежних и одговорних лица и органа надзора.

Члан 92.

Сви запослени у Предузећу, у оквиру надлежности, права и обавеза, одговорни су за непоступање по прописаним, или наложеним мерама из области заштите од пожара, у складу са законом и општим актима Предузећа.

Одредбе овог правилника обавезне су и примењују се на све запослене који су засновали радни однос (на одређено и неодређено време) у Предузећу, као и на запослене других органа и привредних субјеката, који по било којем основу раде у Предузећу.

Х ОБУКА И ПРОВЕРА ЗНАЊА ЗАПОСЛЕНИХ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Члан 93.

Сви запослени у Предузећу су у обавези да се, на начин предвиђен Програмом обуке запослених у области заштите од пожара (у даљем тексту: Програм) упознају са опасностима од пожара и експлозија, начином спровођења мера заштите и употребом уређаја, опреме и средстава за гашење пожара. Обука ће се вршити према посебном Програму обуке запослених из области заштите од пожара, који доноси управни одбор Предузећа, на предлог референта за заштиту од пожара у Генералној дирекцији.

Члан 94.

После теоријског дела, запослене треба упознати са практичним делом обуке, са уређајима и средствима и средствима за гашење пожара.

Члан 95.

По завршеном теоријском и практичном обучавању из области заштите од пожара врши се провера знања путем теста, са циљем да се утврди у којој мери су запослени упознати са обавезама из закона и општих аката Предузећа са опасностима од пожара и експлозија, начином спровођења мера заштите и употребом уређаја, опреме и средстава¹ за гашење пожара.

Запослени који не покаже задовољавајуће резултате на тестирању, упутиће се на нову обуку и тестирање.

Члан 96.

Провера знања у току запослења у Предузећу из области заштите од пожара за све запослене врши се сваке треће године, а практична обука сваке године, о чему референт за заштиту од

пожара води службену евиденцију.

Члан 97.

Све трошкове у вези са обучавањем и провером знања из области заштите од пожара, сноси односни део Предузећа,

XI ПОСТУПАК У ВЕЗИ СА ИЗДАВАЊЕМ ОДОБРЕЊА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РАДОВА ЗАВАРИВАЊА, РЕЗАЊА И ЛЕМЉЕЊА НА ПРИВРЕМЕНИМ МЕСТИМА

Члан 98.

Привременим местима за извсфење радова заваривања, резања и лемљења (у даљем тексту: заваривање), сматрају се места на којима се заваривање обавља према потреби и у време одређено у одобрењу и извсфењу радова заваривања.

Члан 99.

Заваривање на привременим местима може се обављати само по претходно прибављеном одобрењу издатом од стране референта за заштиту од пожара, односно лица које он одреди, а које се издаје на захтев извођача радова заваривања. Одобрење за заваривање се издаје у два примерка од којих један примерак остаје код извођења радова заваривања а други примерак задржава лице које је издало одобрење. Одобрење се издаје тек онда када се утврди да су предузете одговарајуће мере заштите од пожара и експлозије.

Члан 100.

Одобрење се не сме издати у следећим случајевима:

- за места која нису припремљена за заваривање;
- када постоји опасност од избијања експлозије;
- када постоји опасност од избијања пожара или експлозије код недовољно очишћених просторија, судова и инсталација у којима се налазе материје које могу да створе експлозивне смеше или су опасне због пожара или експлозије;
- ако би се заваривање вршило на простору у близини ускладиштених запаљивих течности или експлозивних материја или расутих других лако запаљивих материја.

Члан 101.

За безбедно заваривање непосредно одговарају:

- референт за заштиту од пожара, односно лице које он одреди

- ако се заваривање врши на тербну;
- извођач радова заваривања.

Наведена лица морају претходно да буду упозната са законским обавезама, одговорностима и мерама заштите од пожара које треба предузимати при коришћењу опреме за заваривање и извођење радова заваривања.

XI ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ИЗБИЈАЊА ПОЖАРА И ДУЖНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ У ГАШЕЊУ ПОЖАРА

Члан 102.

Сваки запослени који приметити пожар, у обавези је да га угаси ако то може да учини без опасности за себе или другог запосленог.

Уколико почетни пожар добија веће размере, одмах треба обавестити референта за заштиту од пожара, односно лице које је предвиђено Планом гашења пожара односног дела Предузећа.

Члан 103.

Руководилац акције гашења пожара поступајући у складу са Планом гашења пожара, одмах укључује у акцију гашења пожара сву расположиву опрему, апарате, уређаје и запослене, а по потреби и ватрогасне јединице и организације ван односног дела Предузећа.

Члан 104.

После локализације и гашења пожара ради превентиве да не дође до обнављања пожара, предузимају се следеће мере:

- у зони гашења пожара поставља се дежурство у трајању од неколико сати;
- за пожаре угашене у току ноћи, дежурство траје целу ноћ;
- дежурни на месту пожара располаже одговарајућом опремом и средствима за гашење пожара која може употребити у случају поновног избијања пожара, као и средствима дојаве у случају да га не може сам угасити.

Члан 105.

У случају избијања пожара већих размера, којима се угрожавају људи и имовина, сви запослени су дужни да раде на спречавању, спашавању људи и имовине, као и на отклањању последица, без обзира на прописано радно време, радно место и квалификацију.

Сви запослени, ангажовани на гашењу пожара и спашавању људи и имовине, у обавези су да извршавају наређења и налоге руководиоца акције гашења пожара.

Члан 106.

По повратку са интервенције, руководилац акције гашења пожара, у обавези је да сачини писмени извештај о току и резултатима интервенције у акцији гашења пожара и достави га директору односног дела Предузећа и генералном директору, као и референту за заштиту од пожара у Генералној дирекцији и делу Предузећа.

XII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 107.

На област заштите од пожара, која није регулисана овим правилником, непосредно се примењују закон и подзаконска акта.

Члан 108.

Измене и допуне овог правилника врше се на начин и по поступку предвиђеног за његово доношење, ако законом није друкчије одређено.

Члан 109.

Ступањем на снагу овог правилника, престаје да важи Правилник о заштити шуме и објеката од пожара Јавног предузећа за газдовање шумама " Србијашуме", број 93-5792 донетог на седници Управног одбора одржаној 20. фебруара 1992. године.

Обавезују се надлежни органи, односно запослени у Предузећу, да у року од 3 месеца од дана ступања на снагу овог правилника, Управном одбору Предузећа доставе на доношење, и то:

- План заштите од пожара појединог дела Предузећа
- План гашења пожара појединог дела Предузећа
- Програм обуке запослених из области заштите од пожара са Планом обуке запослених.

Члан 110.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли Предузећа.

Овај правилник је објављен дана 16.2001 године а ступио, а ступио је на снагу дана 24.03. 2001. године.

